

Examenul de bacalaureat național 2020
Proba E. d)
Logică, argumentare și comunicare

Test 13

Profilul umanist din filiera teoretică, profilul servicii din filiera tehnologică și toate profilurile și specializările din filiera vocațională, cu excepția profilului militar

- **Toate subiectele sunt obligatorii. Se acordă 10 puncte din oficiu.**
- **Timpul de lucru efectiv este de 3 ore.**

I TÊTEL

(30 punct)

A. Irjâtok le a vizsgalagra mindegyik kijelentés esetén a helyes válasznak megfelelő betűt. Csak egyetlen válaszlehetőség helyes.

1. **Nem** tartozik a bizonyítás szabályai közé:
 - a. a bizonyítandó tézis világosan és pontosan kell legyen megfogalmazva
 - b. a bizonyítandó tézis egy legalább valószínű kijelentés kell legyen
 - c. a bizonyítás során a bizonyítandó tézis mindvégig ugyanaz kell maradjon
 - d. a bizonyítandó tézis egy cáfolt kijelentés kell legyen
2. Az *Egyetlen juharfa sem gyümölcsfa, tehát egyetlen gyümölcsfa sem juharfa* következtetés:
 - a. induktív, közvetett
 - b. deduktív, közvetlen
 - c. induktív, közvetlen
 - d. deduktív, közvetett
3. Ellentétes viszony az alábbi fogalmak között alakul ki :
 - a. regény – történelmi regény
 - b. fizikus – német
 - c. páros szám – kettővel osztható szám
 - d. cseresznyefa - meggyfa
4. Az *Egyetlen hódító háború sem igazságos cselekedet* kijelentés logikai szubjektuma:
 - a. nem igazságos cselekedet
 - b. hódító háború
 - c. egyetlen háború
 - d. egyetlen hódító háború
5. Az osztályozás logikai műveletének helyességére vonatkozó szabályok között megtalálhatók:
 - a. teljesség szabálya, homogenitás szabálya, egységes alapvetés szabálya
 - b. az osztályok közötti nem megegyező viszony szabálya, konzisztencia szabálya, homogenitás szabálya
 - c. körbenforgás elkerülésének szabálya, világosság és pontosság szabálya, egységes alapvetés szabálya
 - d. az osztályok közötti megegyezés szabálya, körbenforgás elkerülésének szabálya, homogenitás szabálya
6. Kiterjedési kör szempontjából a *szimfonikus zenekar* fogalma:
 - a. abszolút, általános, elosztott, pontos
 - b. elvont, egyedi, összetett, homályos
 - c. nem üres, általános, gyűjtő, pontos
 - d. összetett, általános, gyűjtő, homályos
7. A *Némely halak vízi állatok, tehát minden hal vízi állat* következtetés:
 - a. nem teljes dedukció
 - b. teljes dedukció

- c. teljes indukció
d. nem teljes indukció
8. A XII A osztályból mindegyik diák nagykorú, tehát minden XII A osztályos diák nagykorú következtetés:
a. teljes dedukció
b. teljes indukció
c. nem teljes dedukció
d. nem teljes indukció
9. A *bűnügyi regény* fogalmának terjedelméhez tartozik:
a. a bűnügyi regények összessége
b. Sherlock Holmes regények, Agatha Christie regényei
c. oldalak, fedőlapok
d. a bűnügyi regényeket olvasók összessége
10. A *Minden korrekt ember értékelve van a társadalom által* kijelentés:
a. részlegesen tagadó
b. részlegesen állító
c. egyetemesen tagadó
d. egyetemesen állító **20 pont**
- B. Adottak az A, B, C, D és E fogalmak úgy, hogy az A és B fogalmak metsző viszonyban vannak, a C fogalom metsző viszonyban van A-val is és B-vel is, a D fogalom pedig mindhárom említett fogalom fölrendeltje. Az E fogalom fajfogalma a D-nek, metsző viszonyban van B-vel és nem – megengedő viszonyban van A és C fogalmakkal.
1. Ábrázoljátok az Euler-módszer segítségével egyetlen diagramon belül az öt fogalom közti logikai viszonyt. **2 pont**
2. Az A, B, C, D és E fogalmak közti viszonyt alapul véve, állapítsátok meg, hogy az alábbi kijelentések közül melyik igaz illetve melyik hamis. (Az igaz kijelentéseket jelöljétek **I**-vel, a hamisakat pedig **H**-val.):
a. Egyetlen C sem A.
b. Minden A (van) D
c. Némely B nem D
d. Minden A (van) B
e. Némely C (van) B
f. Egyetlen D sem C
g. Egyetlen C sem E
h. Némely E (van) B **8 pont**

II TÉTEL

(30 pont)

Adottak a következő kijelentések:

- Minden hulló gerinces állat.*
 - Egyetlen medúza sem szárazföldi állat.*
 - Némely híres festmények nagyon drága darabok.*
 - Némely megfordítások nem érvényes következtetések.*
- A. Szerkesszétek meg formális és természetes nyelven egyaránt az 1-es kijelentés ellentmondóját, a 2-es kijelentés ellentétesét, a 3-as kijelentés fölrendeltjét és a 4-es kijelentés alárendelt ellentétesét. **8 pont**
- B. Alkalmazzátok a megfordítás és az átalakítás műveleteit, leszámaztatva a 1-es és 3-es kijelentések helyes megfordítottját és átalakítottját formális és természetes nyelven egyaránt **8 pont**
- C. Szerkesszétek meg formális és természetes nyelven egyaránt az 1-es kijelentés ellentétese megfordítottjának átalakítottját, valamint a 3-as kijelentés fölrendeltjének átalakítottját. **6 pont**
- D. Két diák, X és Y a következőképpen vélekedik:

X: *Ha minden bálna nagytestű emlős, azt jelenti, hogy egyes nagytestű emlősök bálnák.*

Y: *Ha minden történelmi regény érdekes könyv, következik, hogy minden érdekes könyv történelmi regény*

A fenti helyzetből kiindulva:

- a. írjátok fel formális nyelven a két diák vélekedését; **4 pont**
- b. pontosítsátok a formalizált következtetések logikai helyességét/helytelenségét; **2 pont**
- c. magyarázzátok meg Y diák érvelésének logikai helyességét/helytelenségét. **2 pont**

III TÉTEL

(30 pont)

A. Adott a következő két szillogisztikus módozat: aaa-2, aee-4.

1. Írjátok le a mindkét szillogisztikus módozatnak megfelelő következtetési sémát, és szerkesszettek természetes nyelven egy szillogizmust, amely megfelel a fenti következtetési sémák valamelyikének. **8 pont**

2. Ellenőrizték a Venn-diagram módszerével mindkét szillogisztikus módozat érvényességét, leszögezve egyúttal azt is, hogy milyen döntésre jutottatok. **6 pont**

B. Szerkesszettek formális és természetes nyelven egyaránt egy érvényes szillogizmust, amely a „*Némely tudományos hipotézis nincs a kutatók által bebizonyítva*” kijelentést támasztja alá **6 pont**

C. Adott a következő szillogizmus: „*Ha egyes deduktív következtetések egyszerű megfordítások, akkor egyes megfordítások egyszerű megfordítások, figyelembe véve, hogy minden megfordítás deduktív következtetés*”

A fenti szillogizmusból kiindulva állapítsátok meg, hogy az alábbi kijelentések közül melyek igazak és melyek hamisak. (Az igaz kijelentéseket jelöljétek **I** betűvel, a hamisakat **H**-val):

1. A középső terminus mindkét premisszában elosztott.
2. A szillogizmus konklúziója egy részlegesen állító kijelentés.
3. A konklúzió logikai predikátuma a *deduktív következtetés* fogalma.
4. A konklúzió logikai szubjektuma elosztott a premisszában, de nem elosztott a következményben

4 pont

D. Adott a következő meghatározás:

Az igazságszolgáltatás a méltányosság mérlege.

- a. Nevezzetek meg egyet a meghatározás szabályai közül, amelyet a fenti meghatározás megsért. **2 pont**
- b. Említsetek meg egy másik, a meghatározás helyességére vonatkozó szabályt, eltérőt az a. pontban azonosítottól és szerkesszettek az „igazságszolgáltatás” fogalmára egy olyan meghatározást, amelyik megsérti az említett szabályt. **4 pont**